

ויחי – צופה פני העתיד

1. שבת י"ע"ב.

אמר רבא בר מחסיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב: לעולם אל ישנה (יעדיף) אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת (שווי כתונת הפסים) שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים.

2. תנחומא ויחי,ו.

אמר רבי יהודה בר שלום: וכי לא היה מכירן?! והלא בכל יום ניום יושבין ועוסקין בתורה לפניו, ועכשו הוא אומר "מי אלה"? לאחר ששמעו אותו שבע עשרה שנה שעמד במצרים, לא הכירן?!

3. בראשית לד,ה. לה,כב. לו,י-יא.

ויעקב שמע כי טמא את דינה בתו... והחרש יעקב עד באם... וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל... ויספר אל אביו ואל אחיו, ויגער בו אביו... ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר.

4. בר"ר צו,ד.

"וימאן אביו ויאמר: ידעתי בני ידעתי". ידעתי מעשה ראובן ובלהה, ומעשה יהודה ותמר, מה דברים שלא נתגלו לך – נתגלו לי, דברים שנתגלו לך (אופי מנשה ואפרים) – על אחת כמה וכמה.

5. ספרי דברים א,ג. רש"י שם.

ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש - מלמד שלא הוכיחם [משה לבני ישראל] אלא סמוך למיתה. ממי למד? מיעקב, שלא הוכיח לבניו אלא סמוך למיתה, שנאמר "ויקרא יעקב אל בניו... אמר לו: ראובן, בכורי אתה". אמר לו: בני, אומר לך מפני מה לא הוכחתך כל השנים הללו, כדי שלא תניחני ותלך, ותדבק בעשו אחי.

6. שה"ר ד,ז.

כלך יפה רעיתי. זה יעקב אבינו, שהיתה מטתו שלמה לפניו ולא נמצא בה פסלת.

7. הגדה של פסח.

"ויגד שם. מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם, שנאמר "ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו".

8. יחזקאל כג,יט-כ.

ותרבה את תנוניתה לזכר את ימי נעוריה אשר ונתה בארץ מצרים. ותעגבה על פלגשיהם אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים ורמתם.

9. בראשית מח,ח.

וירא ישראל את בני יוסף, ויאמר: מי אלה? ויאמר יוסף אל אביו: בני הם, אשר נתן לי אלהים בזה. ויאמר: קחם נא אלי ואברכם.

מלבי"ם: "וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל" מלבושי העברים היו משונים ממלבושי המצרים, ויוסף שהיה קרוב למלכות, וכן בניו היו לובשים כמלבושי שרי מצרים... ועל כן תמה יעקב ואמר: "מי אֵלֶּה?", ויאמר יוסף: "בני הם", והם צדיקים ויראי ה', ומה שאתה רואה אותם משונים במלבושיהם מפני "אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה", שנולדו בזה המקום והמצב מחייב זאת.

10. דהי"א ז,יד.

בְּנֵי מְנַשֶּׁה אֲשֶׁר־יָלְדָה אֶשְׂרָיָאֵל אֲשֶׁר יָלְדָה פִּילְגֶשׁוּ הָאֲרָמִיָּה, יָלְדָה אֶת מְכִיר אֲבִי גִלְעָד.

מלבי"ם: הכתובים בלתי מתישבים לכל הפירושים שנאמרו בהם. ולדעתי נראה פירושו כך, מנשה היה לו בן מפלגשו ששמו אשריאל, ולא נזכר בתורה כי לא יצאו ממנו ראשי משפחות. ומכיר נולד גם כן מפלגשו הזאת אחר שנשאה לאשה, וזה שכתוב "בְּנֵי מְנַשֶּׁה אֲשֶׁר־יָלְדָה" (הוא היה בן הבכור) אֲשֶׁר יָלְדָה פִּילְגֶשׁוּ הָאֲרָמִיָּה (ששמה של הפלגש היה הארמיה, שכבר בארתי (למעלה ב'ח') שכמה שמות מתחילים בה', או שהיתה מארץ ארם) יָלְדָה אֶת מְכִיר אֲבִי גִלְעָד – ורצה לומר והפלגש הזאת ילדה גם כן את מכיר, ואמר שנית מלת "יָלְדָה", כי לידת מכיר היה אחר שנשאת לו לאשה.

11. רש"י מח,ט.

בְּזֶה. הָרָאָה לוֹ שְׂטֵר אֲרוּסִין וְשְׂטֵר כְּתֻבָּה.

12. ליקוטי שיחות כרך ל, ויחי,ב

ויש לומר הטעם שרק ביוסף מצינו הידור זה – כי כיון שהי' במצרים, שהמצריים הם "שטופי זימה" (ובפרט לאחר המאורע עם אשת פוטיפר), היתה צריכה להיות זהירות מיוחדת ותוספת חומרא וקדושה בענייני אישות.

13. תרגום יונתן בראשית מח,ט

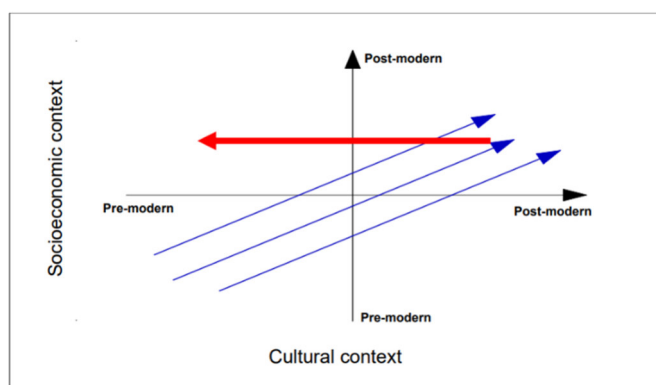
וַאֲמַר יוֹסֵף לְאֲבֹי: בְּנֵי הַיְנוּן, דִּי־הֵב לִי מִיִּמְרָא דִּינִי כְּדִין כְּתָבָא דְעֵלְיָה נְסִיבִית יֵת אֶסְנַת בְּרַת דִּינָה בְּרַתִּי לְאִינְתִּי [ואמר יוסף לאביו: בניי הם, שנתן לי בדבר ה' כשם שכתוב עליה: נשא את אסנת בת דינה בתך לאישה]

14. DellaPergola, S. (2003). Jewish Out-Marriage: A Global Perspective. Brandeis University.

Socioeconomic context (ההקשר הסוציו-אקונומי) מציג הפרדה קבוצתית, מעמד נמוך, אפליה של היהודים.

Cultural context (ההקשר התרבותי) מציג מעבר מתרבות הומוגנית להטרוגנית של יהודים.

הגרף מציג קהילות שונות (אירופה המערבית אירופה המזרחית וישראל בחוץ הפוך) ככל שיש פחות הפרדה יש יותר מעבר להתבוללות.

15. במ"ר כ,כב.

שְׁנֵי רִבּוּתֵינוּ בְּזִכּוֹת אֲרֻכָּעָה דְּבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, שְׁלֹא שָׁנּוּ אֶת שְׁמוֹתָן, שְׁלֹא שָׁנּוּ אֶת לְשׁוֹנָם, וְלֹא גָלוּ מִסְטוּרֵין [סודות] שְׁלָהֶם... וְלֹא נִפְרָצוּ בַּעֲרִיּוֹת.